

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Євгенія Шолохова

Україна, Запоріжжя, педагогічний коледж Хортицької національної академії

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/31032020/6990

ARTICLE INFO

Received: 18 January 2020

Accepted: 12 March 2020

Published: 31 March 2020

KEYWORDS

health-saving competence, health-saving environment, health-saving technologies, future educators.

ABSTRACT

The article reveals relevance and practical need for the formation of preschool and primary education of health care competence in future teachers. Analysed statistical data from the Ministry of Health regarding health status of children aged 0-17; a steady tendency was found for an increase in the number of children with diseases of different genesis. The experience of work of the Khortytsia National Academy of Pedagogy on the formation of preschool and primary education of health-saving competence in future teachers is presented. On the basis of generalisation of theoretical and methodological principles of professional training in future teachers of preschool and elementary education institutions, a practical-oriented approach to the system formation of health-saving competence is created by creating in the college a health-friendly environment.

Citation: Євгенія Шолохова. (2020) Formuvannia u Maibutnix Pedahohiv Zakladiv Doshkilnoi ta Pochatkovoї Osvity Zdoroviazberezhuvainoi Kompetentnosti. *World Science*. 3(55), Vol.3. doi: 10.31435/rsglobal_ws/31032020/6990

Copyright: © 2020 Євгенія Шолохова. This is an open-access article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

Вступ. Висока соціальна значущість проблеми формування у майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкової освіти здоров'язбережувальної компетентності для українського суспільства підтверджується результатами комплексного загальнонаціонального репрезентативного соціологічного опитування про стан здоров'я людей і здорову поведінку [2] та комплексного аналізу стану здоров'я дитячого населення, представленого у щорічній доповіді науковцями ДУ «Український інститут стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України» [4]. «На тлі зменшення чисельності дитячого населення (7990,4 тис. дітей 0–17 років у 2013 р. і 7615,6 тис. у 2017 р.) рівні захворюваності і поширеності хвороб при спадній тенденції залишаються високими – поширеність хвороб становила 1920,34 у 2013 р. і 1747,7 у 2017 р. на 1000 дітей відповідного віку, а захворюваність – 1291,7 відповідно» [4, с. 40]. Зокрема «на високих рівнях залишається захворюваність дитячого населення соціальнозначимими хворобами – туберкульозом і злоякісними новоутвореннями: туберкульозом 11,7 на 100 тис. відповідного населення у 2013 р. і 11,6 у 2017 р., у т. ч. туберкульозом органів дихання 10,4 і 10,2 відповідно, а злоякісними новоутвореннями – 12,13 і 12,13 відповідно» [4, с. 42]. Цілком зрозумілим стає ствердження про те, що детермінантами хвороб і захворюваності є не лише біологічні та соціальні чинники, а й ставлення особистості студента, особливо в період його становлення та розвитку, до власного здоров'я як до найвищої цінності. Ми стурбовані тим, якою мірою кожен наш студент обізнаний у ризиках певної поведінки, чинниках здоров'я та готовий піклуватися про своє здоров'я, дотримуватися правил здорового способу життя.

Реформування і модернізація систем освіти та охорони здоров'я, стан захворюваності та поширеності негативних явищ серед юні й молоді зумовили актуалізацію в педагогічному коледжі системи здоров'язбережувальних та профілактичних програм.

Результати досліджень. З урахуванням вищенаведеного, стає цілком зрозумілим, що формування у майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкової освіти здоров'язбережувальної компетентності є одним із стрижневих завдань освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти за галуззю знань 01 Освіта. Саме оволодіння студентським колективом здоров'язбережувальними, здоров'яформуючими та поведінковими практиками, усвідомлення значущості педагога як взірця здорової соціальної поведінки для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку стало поштовхом для об'єднання зусиль педагогічного колективу, стейкхолдерів щодо формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкової освіти.

Згідно п. 4 розділу I Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти «здоров'язбережувальна компетентність – здатність учня застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей. Водночас, оновленим Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87, «застосування моделі здорової та безпечної поведінки, збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб» змістовно наповнює поняття соціальної компетентності. Аналіз наукової літератури засвідчив, що в українських дослідженнях (Т. Андрющенко, Н. Башавець, О. Ващенко, О. Халло, Т. Шаповалова) сьогодні досить широко представлено різні підходи до поняття «здоров'язбережувальна компетентність» і має широкий зміст: від вузького значення особистої цінності до широкого – соціального явища.

Беззаперечним є визнання того факту, що реалізація системи здоров'язбережувальних та профілактичних програм залежить від якості організації здоров'язбережувального середовища. Здоров'язбережувальне середовище педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради організоване належним чином, бо інтегрує діяльність усіх учасників освітнього процесу, спрямовану на формування свідомого ставлення до власного здоров'я й здоров'я інших, розвиток рухової активності, забезпечення зміцнення та збереження здоров'я та гарантує забезпечення формування у студентів коледжу, майбутніх педагогічних працівників закладів дошкільної та початкової освіти, здоров'язбережувальної компетентності.

Здоров'язбережувальне середовище коледжу охоплює організаційно-управлінський (організація якісної освітньої діяльності, цілеспрямоване планування та контроль за виконанням освітньо-професійних та цільових програм), архітектурно-просторовий (ергономічна, безпечна, естетична, здоров'язберігаюча організація простору коледжу), змістовно-методичний аудиторний (узгодженість та скоординованість освітньо-професійної, типової та робочої навчальної програм, їх спрямованість на формування компетентностей та результати навчання у нових стандартах вищої освіти) та позааудиторний (організація діяльності спортивних секцій, гуртків та Клубу вихідного дня), матеріально-технічний (фізкультурне обладнання та оснащення, забезпечення гарячим харчуванням, зони відпочинку), соціально-психологічний (організація соціально-психологічного безпечного середовища) та організаційно-комунікативний (духовно-ціннісні взаємини учасників освітнього процесу) аспекти. Лише завдяки інтеграції сукупності навчально-виховних, психологічних, педагогічних, медичних, гігієнічних, організаційних ресурсів та особливого здоров'язбережувального супроводу освітньої діяльності в коледжі забезпечено гармонійний фізичний, психологічний, соціальний та духовний розвиток кожного студента.

Розглядаючи проблему формування у майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкової освіти здоров'язбережувальної компетентності крізь призму діяльності системи фізичного виховання, зауважимо, що одними із стрижневих завдань занять з фізичного виховання є оволодіння студентами здоров'язбережувальними технологіями та організація оздоровчо-рекреаційної діяльності.

Мета реалізовується комплексом таких навчальних, оздоровчих і виховних завдань:

- формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку;
- розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності;

- розширення функціональних можливостей організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей;
- формування ціннісних орієнтацій щодо використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя;
- формування практичних навичок для самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку;
- формування високих моральних якостей особистості.

На аудиторних заняттях з фізичного виховання ми забезпечуємо засвоєння технологіями: відповідності навчального та фізичного навантаження можливостям студента, виховання культури здоров'я (виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя) та фізкультурно-оздоровчими (загартовування, розвиток фізичних якостей (сили, швидкості, гнучкості, витривалості)).

Організація викладачами фізичного виховання оздоровчо-рекреаційної діяльності, як здоров'язбережувального компонента фізичного виховання, забезпечила психогігієну освітнього процесу, використання спеціально організованої рухової активності, формування гігієнічних навичок та умінь під час догляду за власним тілом і піклування за здоров'ям. Зауважимо, що ефективність впровадження оздоровчо-рекреаційної діяльності на заняттях із фізичного виховання залежала від дотримання таких умов, як: формування стійкої мотивації до оздоровчо-рекреаційних заходів; систематичне проведення моніторингу соматичного здоров'я та рівня рухового розвитку студентів; врахування доцільності та щільності оздоровчо-рекреаційних завдань, особистісно-орієнтованого підходу до їх виконання; забезпечення системного розвитку фізичних якостей та рухової активності; добір раціональних методів, прийомів навчання та форм організації студентів; прогнозування, порівняння проміжних, семестрових досягнень.

Висновки. 1. Формування здоров'язбережувальних компетентностей у майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкової освіти в освітній практиці педагогічного коледжу ґрунтується на компетентнісному підході та залишається актуальним завданням сучасного закладу вищої освіти.

2. Провідним маркером ефективності реалізації системи фізичного виховання є рівень задоволеності студентів від участі у спортивно-масових заходах.

REFERENCES

1. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі: колективна монографія / за заг. ред. Л.М. Рибалко. Тернопіль : Осадца В.М., 2019. 400 с.
2. Індекс здоров'я. Україна–2018: Результати загальнонаціонального дослідження / укл. Степурко Т.Г. та ін. Київ, 2018. 175 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення 20.03.2020).
4. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2017 рік / Укр. ін-т стратег. дослідж. МОЗ України ; редкол.: П. С. Мельник [та ін.]. Київ : Медінформ, 2018. 458 с.
5. Хольченкова Н. Сучасні підходи до інтерпретації поняття «здоров'язбережувальна компетентність» в умовах реформування системи освіти України // електронна версія URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova> 9. С. 218-223 (дата звернення 20.03.2020).